books2ebooks.eu

Hoffmann, E. T. A.

Noveller. I. Twå dagars ångest eller Den swarta sammetsklädningen. II. Don Juan, af Hoffmann. Upsala Palmblad & c., 1823. På W.F. Holmgrens förlag.

Uppsala
1823

e-böcker från ditt bibliotek av
eBooks on Demand

digitaliserad av
Kungliga Biblioteket
National Library of Sweden

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök*: Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra*: Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via http://books2ebooks.eulla boken.

- http://search.books2ebooks.eu/

NOVELLER. Ex. A

Ex. A

KUNGL. BIBLIOTEKET
STOCKHOLM

Roman
Saml.
(Br.)

1700-1829

1822

Roman
Saml.
(Br.)
1700-1829

Noveller.

I.

Två Dagars Ångest

eller

Den Swarta Sammetsklädningen.

II.

Don Juan,

af Hoffmann.

UPSALA

Palmblad & C., 1823.

På W. F. Holmgrens förlag.

Twå Dagars Angest

eller

Den Swarta Sammets Klädningen

Fri Öfwersättning

Upsala

Palmblad & C.

1823

Herr Beeresford, en rik Handlande, war ägare till betydliga landtgods, hwilka, tätt gränsande till hwarannan, omgåfwo det ställe han sjelf bebodde. Stolt öfwer deßa lyckans gåfwor, fordrade han den yttre wördnad, som endast rang, födsel eller förtjenster kunna gifwa, och undandrog sig alltid sällskaper af dylik beskaffenhet. Han tyckte blott lefwa för speculationer och sina penningars förökande, ehuru, i djupet af hans hjerta, mer och mer den önskan tändes, att se arftagerskan till sin förmögenhet, enda dottren Julie, förmäld med en man af rang. Hans själ uppfylldes derföre af glädje, wid underrättelsen att en ung gansk rik Baron nyligen hemkommit från sina resor i Frankrike och Italien, med det fasta beslut, att hädanefter tillbringa lifwet på sin faders gods. Det war på denna förnäma granne som Beeresfords blickar stadnade. Efter en hård strid med den medfödda sparsamheten, twekade han slutteligen icke

längre att leda denna Barons uppmärksamhet på Julie, genom glansen af deß oerhörda rikedomar.

Beeresford föddes af fattiga föräldrar. Han hade efter hand förwärfwat sin rikedom, dock ännu icke alldeles kunnat öfwerwinna några små owanor härledande sig från den fattiga ungdomstiden, likwäl, utan att derföre wara en elak menniska. Till och med der han, för att wisa sin rikedom, såg sig nödsakad till utomordentliga utgifter, lyste ännu alltid illa tillgjorda drag af gnideri. Allt husgeråd, alla möbler i hans rum, woro en underlig blandning af gammalt och nytt, smakfullt och löjligt, prålande och fattigt, ett bizarrt quodlibet! — Sjelfwa lesnadssättet bewittnade egentligen hans efterströfwande, hans själs herrskande natur. Begäret att lysa och pruta gäfwo aldrig wika för hwarannan. Öfwer hwarje offer, som han offenteligen eller hemligen, men dock alltid uppenbarligen, öfwerwann sig att göra, förwånades han efteråt, förargade sig till och med, och sökte att återwinna det på ett annat ställe.

Julie deremot, uppfostrad af en förträfflig mor, hwilkens tidiga förlust hon ännu alltid begrät — af naturen begåfwad med alla deß skönaste prydnader, war wan wid njutningen af ett ädelt wälstånd, utan att känna

slöseriet. Hon fann sig ofta mycket sårad och förolämpad af fadrens småaktiga lefnadssätt, hwilken, alltid talande om oerhörd rikedom och lysande brudgåfwa, knappast gaf henne några skillingar till nålpengar, och åstundade, om sådant skedde, häröfwer räkning, öfwerhopade henne med straffpredikningar och förebråelser, om hon dermed hade stillat den så sköna böjelsen att wara wälgörande. Likwäl, häruti fann hon sig upphöjd öfwer allt tadel, ty att understödja de fattige, sköta de sjuke, trösta de gråtande, war för henne det högsta och mäst kära af lifwets njutning. — Öfwerallt wille hon endast se lycklige omkring sig.

Beklagligtwis tillät ofta fadrens girighet henne blott, att gifwa söta ord, upplifwa med wänliga besök och trösta med löften. Hwarje pence hon gaf, blef alltid ämne till en twist med fadren, som en gång för alla icke kunde uthärda, så kallade han det, sådan frikostighet utan ändamål. — War den lilla silfwergrufwan tömd, skickade eller medförde hon god föda, kläder och linne till de fattigas hyddor, och öfwerallt blef på detta wis den rika stolta och giriga Beeresfords dotter kallad en Kärlekens Engel, och såsom en wälgörande warelse wälsignad.

Förnämnde Barons wäntade ankomst, ropet om hans rikedomar och det anseende hwari han stod wid hofwet, uppblåste i Beeresfords bröst äregirighetens och fåfängans gnista till lågor. Intet offer fann han nu för stort, att winna honom för dottren, och således öfwerträffa alla grannar samt blifwa ett mål för deras hat. Från London förskrefs prägtiga möbler, bildstoder, urnor; wattenkonster prydde de nya anläggningarne i parken, de utwaldaste guldfärgade foxar drogo präktiga karoßer, belastade med lysande betjenter, öfwerallt andades rikedom och slöseri. Till och med sjelfwa Julie erhöll löfte att straxt efter Baron Mortimers ankomst erhålla nålpengar, hwilket skulle sätta henne i tillfälle att i pragt öfwerträffa alla i granskapet boende rika medtäflarinnor. Julies hjerta klappade häftigt wid berättelsen om Barons snara ankomst. Hon hade som oftast sett honom i London; alltid med den lifliga önskan, att hon måtte i hans ögon finna lika mycken nåd, som han funnit i hennes. Så wacker Julie ock war, kunde likwäl hennes okonstlade sätt att wara, hennes enkla klädsel, utan allt anspråk, i hufwudstadens hwimmel, bland hofwets bildade och lysande Damer, icke fästa Sir Mortimers uppmärksamhet. Han hade sett och icke sett henne. Julie war ej af deßa bländande skönheter, som wid första åsynen eröfra och fjettra, hon wille wara kän-

och blifwa förstådd. Men, den som en gång hört hennes wackra röst, den som sett hennes milda uttrycksfulla ansigte, då hennes kindben rodnade af en skön känsla, då den ljusa blicken lyste ur hennes ögon; den som såg henne, då hon med en Engels wänlighet utdelade sina gåfwor åt de fattige, den kände sig med trollkraft dragen allt närmare till den huldа warelsen.

Dock, hon älskade, likt hwarje ung flicka, en wacker klädning och en grann hatt. Ofta wände hon sig blygsamt åt sidan, då en af hennes rika grannar i en lysande klädsel gick öfwer gatan, under det hon sjelf syntes i en lätt, till hälften urblekt röd sammetsklädning, werkligen mindre rik och lysande. Hennes hjerta klappade rätt ofta af längtan, då hennes fader, i affairer med modehandlerskan, tog henne med sig och wisade henne den unga werldens skimmer och granlåt. I tankarne såg hon sig alltid med förtjusning klädd i en med mård kantad swart sammetsklädning, hwilken såsom lockmat hängde i denna bod. En gång höll hennes önskan på att blifwa uppfyld, då den i dag wid godt lynne warande fadren frågade henne skämtande: „Julie, hwad tycker du om den der klädningen? Min Fru hwad kostar den lappen?" Julies hjerta klappade af glädje, och frun sade wänligt: „Herr Beeresford, för

er skull, endast 20 guineer!" Herr Beeresford for förr skräckt tillbaka, liksom denna summa redan war förlorad, eller, som en giftig orm welat sticka honom och skrek: „Låt icke bedraga dig af sådant plunder! Det folket will ruinera oß!" Julie torkade en tår ur sitt sköna öga, och tänkte icke mer på sammetsklädningen! Nej, det är för mycket sagdt, hon tänkte rätt ofta derpå, fann öfwer denna felslagna förhoppning sin tröst derigenom, att man med 20 guineer kunde göra mycket, mycket godt och att, hennes röda sammetsklädning ännu ej hade några hål.

Men huru stor blef hennes förundran och glädje, då någon tid derefter från hennes far i London en ask anlände, innehållande en wacker hatt fullsatt med swigtande strutsfjädrar, blänkande guldstycken och ett wänligt bref med deßa rader: „Älskade dotter! Sir Mortimer inträffar i morgon i wårt grannskap. Wår granne, Sir Homnen, firar hans ankomst med en grann hästräning — Hans 6 fot höga dotter kommer der wid i synnerhet att paradera och lär söka att förtrolla den unga Baron. Wi äro äfwen bjudna och då jag ej will, att Miß Homnen, de båda stälta Miß Traceys eller någon annan, skall öfwerträffa dig i pragt, får jag härmed sända den prägtiga hatten förfärdigad efter nyaste smak (han kostar 12

blanka guineer,) jemte 20 guineer i contant. För deßa köper du den swarta sammetsklädningen, som redan länge legat dig om hjertat. Kanske du kunde pruta den till 16 guineer, och så härmed basta, ty på det wiset hoppas jag, skall min enda arftagerska synas sin fader wärdig! Jag hoppas snart få se dig igen".

Julies glädje war så mycket större, som hon framför spegeln, med den nya hatten på hufwudet, dertill föreställande sig den nya sammetsklädningen, icke twiflade hon något ögonblick, att på det sättet klädd kunna wäcka Sir Mortimers uppmärksamhet och derigenom behaga honom, den enda man, för hwilken hon intogs af en ljuf böjelse. Ingen war åt hwilken hon kunde meddela sitt hjertas swallande känslor, utan hon skyndade derföre, rik som en Croesus, lekande med de sköna guineerna ner uti trädgården, sjöng för träden och blommorne glädjens wisa, och speglade sig skämtande i dammen. Från trädgården bar det ut åt fältet öfwer ängarne till nästa by; jollrande och sjungande för sig sjelf, utan att weta, huru långt de små fötterna redan burit henne, ty hatten och fjädrarna, swarta sammetsklädningen, häsfränningen och Sir Mortimer dansade och tokades immerfort för själ och ögon. Alla deßa inbillningens ljufwa nöjen blefwo utan förskö-

ning snart afbrutne wid byns första fattighydda, genom en scene ur den werkliga werlden. Hon såg sig hastigt i trängseln bland skymfande, swärande, bedjande och tröstande menniskor, hwilka efter många frågor ändtligen förklarade henne, att en alldeles utfattig man i detta ögonblick skulle af Rättens tjenare släpas till militeen, ifrån hustru och 6 barn, för det han ej wore i stånd, att i sitt ställe för 20 a 24 guineer sätta en annan karl, då han med möda kunde hopsamla endast 7 st. Om han kommer till militeen, sade en gammal man, återstår för hustrun intet annat, än att med sina två äldsta barn söka ett hospital och der uppoffra sin hälsa för att rädda de små från hungersnöd. Hon trängde sig igenom; hwilken anblick framställdes för henne! Mannen, hållen af Rättens tjenare, stod som fastwuxen, wändande sin förtwiflade blick åt höjden liksom wäntande att den allsmägtige skulle sända honom räddning. — Krampaktigt lindade hans hustru sina armar omkring honom, utan tårar, till hälften afswimmad! rundt omkring dem skredo och qwedo sex små barn. Alla åskådare, warmt deltagande i den fattiga familjens öde, sågo i Julie räddningens ängel nalkas, ty alla kände hennes wälgörande hjerta, och blefwo warse huru medlidandets upprigtiga tårar tillrade utför hennes kinder. En ung blomstrande karl fram-

trädde nu, och tilltalade henne sålunda; „Wackra Miß, hjelp, rädda! Jag will gå in i milicen för denna fattige man! gerna gjorde det för de sju guineer han har, och till och med för ingen ting! Men der hemma bor en gammal mor — h e n n e måste jag hjelpa. Betala ni sexton guineer! och mannen är fri och min mor räddad.

Hwilka känslor bemägtigade sig nu Julies ädla hjerta, hwilken strid uppstod ej i hennes innersta! Med 16 guineer, en nolla af fadrens rikedomar, kunde en hel familj räddas från elände! Men då hade hon ej mer pengar till sammetsklädningens köpande, och sin far träffade hon ej förr än wid kappränningen! Skall hon köpa sammetsklädningen på credit? Nej, nej! detta skulle hennes far alldrig förlåta! går hon i den gamla klädningen till festen? ännu mindre, ty huru smärtande förolämpades ej fadrens stolthet derigenom. Hela folksamlingen hoppades allt af Julie och hade redan intalat de fattige tröst samt något lugnat deras hjertan. Julie trädde närmare, tog det minsta barnet i sina armar, kastade alla sina småmynt i hans barm och sade med bäfwande röst: Gud hjelpe er, jag kan för närwarande ej göra mera! mycket rörd aflägsnade hon sig hastigt. Men

barnens skrik trängde till hennes öron, modrens jämmer, hwilken, bedragen af de sista hoppet, förtwiflad nedstörtade till jorden, fadrens dofwa röst, som wille bedja, men utan sansning uttalade swordomar! Nej, sade Julie, för en sammetsklädning skolen I ej bliswa olyckliga! En bitter timma med min far skall ej förgifta hela eder tillwarelse. Hastigt wände hon sig om, gjorde sig rum genom den förwånade mängden, kastade åt ynglingen 16 guineer: "rädda, rädda, den fattiga Mannen," och gaf de öfriga 4 åt modren. "Kläd dina barn, Gud hjelpe eder widare"! — Utan uppehåll skyndade hon från åskådarenas glädjerop, den räddade familjens tacksägelse, och återfann sig sjelf utmattad först på torfbänken wid dammen i sin trädgård! — Hwad är nu att företaga? — köpa utan penningar? göra skulder utan min fars wettskap? Nej, alldrig. Men förolämpa honom, såra hans fåfänga? O Gud! denna tanke förgiftar all min glädje och ändå har jag ingen ting att förebrå mig.

Desse tankar sysselsatte henne till aftonen kom. Den alldeles ej utrotade fåfängan ökade hennes qwal. Natten war henne odrägligt lång; ingen sömn kom i hennes ögon, och tusende bilder för blifwande dagen

ängslade hennes själ! Hon såg sig i den utnötta röda sammetsklädningen med blygd ibland en samling af lysande flickor, hon bemärkte de unga herrarnes medlidande leende; hon hörde Miß Homnen och systrarna Traceys lömska hwiskande; den förolämpade fadrens wreda blickar genombårade hennes hjerta, och Sir Mortimer — Ack! han skall säkert ej se mig, han skall skynda förbi till de mera lysande och granna damerna! Hennes enda tröst hwilade på skyarna, som i täta måln närmare trängdes tillsammans, och lofwade ett ymnigt regn för morgondagen, hwarigenom ingen fest kunde blifwa utaf. — Men, sjelfwa Naturen syntes hafwa förswurit sig mot den arma Julie, ty på den molnfria himmelen uppsteg solen morgonen derefter och tycktes wilja förwandla början af April i en leende Majdag. — Den förskräckande timman slog, man måste stiga opp. Ack! hur gerna hade hon ej warit sjuk, för att ensam, alldeles allena, gömmas under den blommiga sängens himmel! Det goda barnet war werkeligen till hälften sjukt, ögonen woro matta, kindbenen bleka, alla muskler så godt som förlamade, orden bäfwande, och hjertat — hjertat så fullt af sorg och ångest, att Kammarjungfrun wid sitt inträde blef helt förskräckt, då hon trodde sig se den ångerfulla Magdalenas bild lefwande. Julie, som i dag ej

kunde tåla att man såg på henne, emedan spegeln redan anförtrott henne något derom, förargade sig ganska mycket öfwer den näswisa flickan, rynkade på näsan och befalte henne, ond, att hämta den röda sammetsklädningen. Men nu tog wreden snart åter slut, ty hon påminte sig den swarta sammetsklädningen och suckar och tårar brusto på en gång ur hennes hjerta.

Kammarjungfrun, öfwerraskad, ej wan wid en så bitande ton, war till all lycka redan borta, kom först åter, då tårarne redan woro aftorkade och ett rosenfärgadt glädjeflor konstigt kastadt öfwer sorgeansigtet. Tyst underhöllo sig båda under påklädandet, med hwarann, och wid påtagningen af den röda klädningen tyckte Jungfrun sig märka en dold rysning och ett slags wederwilja! hon aktade sig likwäl att högt yttra denna anmärkning! ty hon hade fått nog af åskådandet, puttrade ännu något litet deröfwer och wille för allt i werlden icke tala första ordet. Den granna hatten påsattes och klädde Julie förträffligt! Men huru mycken skillnad i glansen af dennes sammet och den afluggade röda klädningen? — Julie hade ej hjerta att för andra gången kasta en blick i spegeln, utan ropte med hög röst på wagnen och skyndade bakom den ilande Kammarjungfrun,

i denna slags känslolösa förtwiflan, som wid wissa tillfällen skulle hafwa förtjent mången orden, till kamraters förwåning.

Redan en god stund wäntade Pappa Beeresford på samlingsplatsen, och hade många tillfällen att anställa betraktelser öfwer tidens anda, då alla de präktigt utstyrde damerna tågade förbi honom. Hans fullkomliga afundssjuka ädrogo sig systrarne Traceys, så mycket mer, som deras fader i anseende till rikedom kunde wara den enda af alla hans medtäflare. Men han tänkte sig sin Julie, en af morgonrodnad lätt omgifwen alabastergestalt, höljd i swart sammet, den präktiga hatten, de stolta yfwiga fjädrarne — lekte derunder behagligt med en guldkedja, beskådade den derwid hängande Brillantstjernan och wägde i tankarne stenarne deruti. Ty denna kedja hade han till fullkomnandet af sin triumph, efter 48 timmars öfwerläggning, köpt för 300 guineer, och ämnade att wid morgonhälsningen helt oförmärkt låta den öfwer Julies hufwud falla ner på deß hals. Och då war han säker om segren, ty en sådan dyrbarhet kunde ingen af Damerna uppwisa.

Ändteligen såg han wagnen framrulla, han drog

på axlarna, trippade med fötterna, gned nästan hål i fingrarna, i försmaken af sin glädje, skyndade redan på långt håll emot henne, och öppnade sjelf full af åtrå wagnsdörren, för att – af förskräckelse falla i wanmagt. Ty en darrande röst stammade nästan ohörbart: "God morgon bästa far!" Med uppswullna ögon, bleka kinder, steg den efterlängtade Wärbilden mödosamt ur wagnen, och – af allt det förskräckligaste! – den utnötta röda sammetsklädningen, grinande emot honom, likt en bandit; han trodde sig werkeligen redan känna dolkstynget i sitt bröst. " Har du fått mitt bref? " frågade han hastigt. Ja min far, jag tackar hjertligen derför! — "Hwarför har du intet köpt det som jag deri åstundade? Sammetsklädningen war säkert ännu qwar i boden, ty hwem utom mig kunde köpa en så dyr wara?" Jag trodde, att kunna umbära den — "Aj, Aj, Julie, det är att wara rätt elak! då jag wägrade dig den, sade du att den war dig nödwändig, och nu — jag förstår, du wille en gång rätt mycket förödmjuka din gamla far, inför deßa uppblåsta Gäßs, hwilkas fäder ej äga hälften så mycken förmögenhet som jag, och hwilka här pråla, likt Prinsessor! det säger jag dig rent ut! du är så illa klädd och ser så dålig ut, ditt ansigte är så förställdt, att jag ej har hjerta att betragta dig! Hwilken ställning för

den fattiga Julie — hennes ögon fylldes med tårar, och till råga i olyckan nalkades Sir Mortimer just i detta ögonblick, frågade hur hon mådde, och bifogade den oangenäma anmärkning, att hon i dag ej såg så bra ut, som wanligt. — „Jag sjelf känner knappast igen henne," började Beeresford, "hon har klädt sig så, att hwar och en måste wända sig bort från henne." Baronen anmärkte ganska artigt: „Ni kan säga så, men ingen menniska tror Er." — Likwäl, inom sig sjelf, tänkte han detsamma, och skyndade sig också derifrån, utan att afbida något swar. Julie såg tydligt, huru lifligt han språkade med systrarna Traceys, och tyckte sig märka på allas blickar, att hon sjelf war det icke mest smickrande ämnet för samtalet. Till all lycka fann hon ett tomt rum, der hon ostörd fick följa sina sorgliga tankar. Kappränningen skulle börjas, alla herrar skyndade in för att ledsaga damerna; Sir Mortimer lämnade systrarna Traceys sin arm, och Julie — blef sittande, tills fadren med owilja fattade hennes arm, sägande: „Kom — hit med armen — jag ser redan, att jag sjelf måste bli din cavallier, ty i denna drägt wågar ingen annan wara det. Ja, min dotter, jag war stolt öfwer dig, för stolt. Du wille till belöning förödmjuka mig. O du hade ej kunnat göra det bättre." Deßa sista orden uttalade han med så mycken blandning

af ömhet och bitterhet, att de hårdt föllo på Julies hjerta och framlockade tårar. „Fatta mod, ropade fadren: gråt ej ögonen röda! Men i Guds namn! säg, hwar har du gjort utaf pengarne?" Darrande swarade hon: Jag har skänkt bort dem! — „Skänkt bort dem? O, det är afskywärdt! för detta skall jag ej tala med dig ett ord på en hel månad" — och dermed lät han henne blifwa stående, och sökte aflägsna sig så långt bort som möjligt från henne.

Ryttarnes färdighet, hästarnes snabbhet sysselsatte och förtjuste hwar och en, endast Julie fann icke nöje wid åsynen deraf. Hennes faders wrede, Sir Mortimers liknöjdhet, hade gjort hennes hjerta känslolöst för all glädje. Hon satt som på nålar, och sökte förgäfwes trösta sig med tanken att hafwa räddat en hel familj ur elände. „Hwarför ångrar du en sådan handling? Finns här någon enda i detta sällskap som har så mycken orsak att wara glad som du? Hwad är sångares nöjen mot känslan att hafwa gjort godt?" — Allt förgäfwes, en förlägen owilja, en ängslig sorg wisade sig omisskännligt i hwarje drag af hennes annars så glada ansigte; hon öfwerlade och tänkte som en Filosof; men djupt ur hjertat swarade alltid den 18 åriga flickan.

Då kappränningen war förbi; hoppades hon också få se slutet af sitt lidande. En fåfäng tanke! Hela sällskapet samlade sig nu i en stor sal till en frukost och för att derefter förlusta sig med dans, sång och musik. Wärden, Sir Homnen, bad Sir Mortimer börja menuetten med hans dotter. Det skedde, och sedan första touren war förbi, anhöll Sir Mortimer om den äran att få dansa med Julie, hon — afslog det rodnande. Pappa Beeresford, som wißte hur förträfflig Julies dans war, och hwad beröm hon redan derföre förvärfvat, ropade till henne: Miß Beeresford, utan krus! hwarföre antages ej denna höfliga bjudning? Bästa far jag har ingen dansklädning på mig, swarade hon darrande; i en sammetsklädning kan jag ej dansa menuett. — Utan att weta hwar han war, ropade Beeresford helt högt: Fan anfäkta den klädningen. Han sansade sig först, då han blef warse, hur Julie mer och mer bleknade och nära att dåna urskuldade sig dermed, att hon icke anat, att man efter kappränningen skulle dansa. Men, då nu den äldre Traceys, mer bewandrad i sådane fall, hastigt afkastade öfwerplagget och i den smakfullaste dansklädning började menuetten, och då rundt omkring orden: förträffligt! eget! förundranswärdt! skallade från mun till mun, trodde Herr Beeresford sig wara i en tortur, och Julie

alltid erkännande och skattande andras förtjenster, fann sin ställning i detta ögonblick så mycket bittrare. Angloisen som följde härpå, kunde Julie ej undandraga sig, och oß emellan sagdt, hade ej gerna gjort det, ty här war hon konstnär och fick dansa med den älskade Sir Mortimer. Men ingen olycka kommer ensam. Knappt fem minuter iRaden, kände hon sig swag, måste upphöra att dansa, och sätta sig på en soffa! Beeresford brummade för sig sjelf, och Julie hörde dem till sitt qwals förökande. — Snart slutades dansen. Concerten började. Miß Homnen öppnade densamma, med en härlig Sonat, hwarpå, till allas förtjusning, Miß Traceys afsjöng en swår och smakfull Bravour=aria. Nu skulle Julie spela något på Clayer och urskuldade sig dermed, att hon alldrig spelt detta Instrument. Men ni sjunger ju? sade Miß Homnen. — Ja ibland, i dag ber jag likwäl att få wara fri derifrån! Herr Beeresford för ytterligare häftigt emellan: Hwad? du will inte heller sjunga? — Jag mår intet bra min far, jag darrar så fasligt, att jag ej kan få fram en ren ton! „Så — sade han halfhögt, så blir jag belönt för allt det guld, jag anwändt till din uppfostran?" Miß Traceys uppträdde än en gång, för att i en italienst Duett med sin Syster förwärfwa sig nytt bifall. Sir Homnen yttrade: Ehuru Miß Beeres=

ford i anseende till sitt illamående icke kunde sjunga någon stor aria, så borde hon åtminstone låta höra sig med en Romans eller Ballade, då hon stod i ropet att wara mästare i detta slag af musiken. Det hör jag ock från alla håll, ropte Sir Mortimer, jag ber Er, — unna oß detta wackra nöje! — Huru gerna gjorde jag Eder till wiljes, swarte Julie med knappt hörbar röst; men I kännen alla musiken för noga, att icke sjelfwa inse, det de enklaste Romancer och Ballader fordra långt mer röstens renhet och säkerhet än alla de så kallade Bravourarier! — Det är sant, me försök blott! — Det är omöjligt, jag kan icke! — Mißerna ryckte på axlarna, rynkade näsorna och hwiskade grannarne förtroligt i öronen: Jag begriper ej, huru man kan göra så mycket uppseende af denna Miß glättiga och muntra wäsende; hon är ju sjelfwa obehagligheten. Hon måste wara af den tanken, att hennes stora rikedom är tillräcklig, för att behaga en hwar. Något mildare dömde naturligtwis de unga herrarne, i det en anmärkte: Julie wore i dag så älskwärd som wanligt. Sir Mortimer påstod deremot, att hon måste wara sjuk — eller ofantligt kär, tillade Miß Traceys, skrattande sjelf åt sitt qwicka infall. Sir Mortimer föll denna anmärkning tungt på hjertat, han wiste sjelf icke hwarföre. Ett kallt: det är möjligt, blef der-

för hela hans swar till Miß Traceys, som till hälften sårad, drog sig tillbaka. En blick af honom, kommandes ur hjertat, trängde in i Julies, wärmde och återupplifwade det, samt trollade de mörkaste skyarne från hennes panna.

Denne Sir Mortimer hade egentligen redan länge i sinnet att gifta sig med en flicka från sin födelsebygd, för att i äktenskapet erhålla lika smak och samma harmoni. Alla underrättelser han på sina derom gjorda förfrågningar erhållit, hade allt mer och mer fästat honom wid Miß Beeresfords wal, hwilkens dygder öfwerallt prisades, och hwars skönhet han hos en målare fann tillfälle att bedömma. Denna dom föll så wäl ut för Julie, att han rätt ofta besökte målaren, och sedan han före sin afresa noga betraktat bilden och gjort den ett högtidligt afskedsbesök, köpte han porträttet för 20 guineer, kyste det rätt hjertligt några gånger i wagnen, upphängde det midt för sin plats i studerkammaren, till stor förtret för de 9 Muserna, ty den förhindrade honom, wisserligen ofta att så flitigt som wanligt läsa och skrifwa. Men mer än allt studerande af de gamla Scribenterne werkade anblicken af bilden.

Han lärde ändtligen göra wers, och inga dåliga. Ty hans poetiska genie uppammades med Romarnes och Grekernes mjölk, och nu först, sporrad af en mäktig driffjäder, hade han wunnit taleförmågan, liksom Croesi son, då en soldat ämnade döda hans Far. — Men hwem beskrifwer hans mißnöje, då han nu fick skåda sitt hjertas och sina sångers Ideal, blek, utmattad, owänlig, och i en ful, mindre smakfull drägt? Hwem tager honom det illa upp, om han förbannade både bild och målare såsom smickrare, och swor i tankarna att ej på 6 månader göra wers? Hwem förundras wäl deröfwer, att han, betagen af Miß Traceys oemotståndliga skönhet, artighet och konst, förtjust öfwer den allmänna beundran hon wäckte, i detta ögonblick bittert bedragen i sitt hopp rigtade sina ögon på denna Feegestalt? Hwem kan då ännu tro, att den blick, som gjorde Julie så mycken glädje, werkligt kom ur hans hjerta? — Säkerligen icke någon, som i sin lefnad blott betraktat en ung inbillningsrik själ.

Från dans och musik skyndade nu hela sällskapet, att, i den smakfullt prydda Trädgårdssalonen, tillfredsställas wid ett rikt belastadt bord. Allt andades förnöjelse och glädje, endast Julie blef åter ledsen, då

hon ytterligare såg sig försmådd af Sir Mortimer, hwilken satt sig emellan de wackra systrarna Traceys, skämtande och jollrande med dem. För att än mera pinas, intog fadren, med mulen panna, sin plats tätt bredwid henne, och på det sättet kunde hon ej en gång se åt stället, der Sir Mortimer satt, utan att möta Pappas mörka upsyn.

Man wille just stiga upp från bordet för att göra en liten promenad i parken, då en wälklädd goße af 8 a 10 års ålder hastigt inkom i salen, och sökande med ögonen ropade: „Hwar är hon, den söta Lady?" Alla församlade sig omkring barnet och bestormade det så med frågor, att goßen begynte blifwa förlägen. Sir Mortimer tog honom slutligen till sig, smekte honom, gjorde honom uppmärksam på alla fruntimmer, tills han ändteligen, midt igenom den omkringstående hopen, blef warse den å nyo förskräckta, och på sin plats qwarsittande Julie. Goßen skyndade fram till henne, och med högsta förnöjelse oupphörligt ropade: Det är hon, det är hon! Pappa, Mamma kommer. — Julie afwisade ömt den lilla, och wille, öfwerraskad, lemna salen, men far och mor, omringade af fem barn, stängde henne wördnadsfullt wägen. På Sir Homnens tillfrågan, hwad de

wille, swarade fadren: „Bästa herre, wi söka denna Lady, för att tacka henne, bedja om Guds wälsignelse för henne. Hon har friköpt mig från milicen, räddat hustru och barn från hospitalets elände! Än mer har hon gjort: hon har skänkt oß penningar för flere weckor — deßa mina barns nya kläder äro wittne till hennes wälgörande.“

Det föll som fjäll från Herr Beeresfords ögon, den onaturliga barken upplöste sig från hans hjerta; medlidandets sköna känsla inträdde med triumf deri, och mägtigt betog honom den öfwertygelsen, att rikedomen ägde ett skönare ändamål än att lysa eller präla dermed; att det gifwes större njutningar, än den tillfredsställda fåfängans. Julie gjorde ytterligare försök att undkomma. Med öm, tårfull min och röst sade fadren: Blif qwar min dotter, fattade hjertligt hennes hand, och tryckte den innerligt, wid hwilket hon ej war wan af honom. —

Menskligheten hade gjort den skönaste seger; gäckarne och de sig så kallande qwickhufwuden woro förstummade, endast den känslolösa afunden, uppkommen genom medwetande af egen oduglighet, slingrade sig ännu i några ormbugter, för att förstöra den gloria, som strålade

omkring Julie. „Men kära ni, hur kom ni hit?“ frågade Miß Traceys, som det tycktes helt otwunget, den räddade; hennes tanka war, att Julie föranstaltat hela detta uppträde, för att i något kunna lysa, då hon icke funnit för godt, att mäta sig med henne. — „Skall jag berätta allt, swarade mannen, o! jag har ej förgätit ett enda ord!“ — Nej! Nej! ropade Julie; gå hem, jag ber — i morgon se wi hwarannan åter. Men här hjelpte intet bedjande, hela sällskapet wille höra berättelsen och isynnerhet bad Sir Mortimer ifrigt derom.

Mannen lät ej bedja sig twenne gånger, berättade ord från ord hela händelsen, slutande med deßa ord: "Man har rådt oß att flytta till en stad, där barnen äfwen kunna förtjena penningar. Wi äro på wägen dit, och wilja endast än en gång tacka denna nejdens wälgörande Engel, för wår räddning. Wi erforo, att hon war här, och skyndade hit. Gud skydde den ädla Lady! Gud wedergälle henne den lycka hon gjort en hel familj! Man och Hustru föllo tillika med barnen till hennes fötter, badade Julie med tacksamhetens och glädjens tårar. Hon sjelf, lutade sig grätande till den weka, lycklig blisne fadrens bröst.

„Denna scene är egen i sitt slag,“ ropade Miß Traceys.

Men en scene, swarade Sir Mortimer, i hwilken wi genom deltagande böra hedra oß. Wi kunna icke likna Miß Beeresford i ädelmod, men det fattiga folket får ej tro, att uti hela denna nejd, icke utom Miß Julie bor någon Själ, som äger känsla för medmenniskors elände. Insamlom här strax något för dem på resan! Härmed tog han sin Hatt, lade några Guineer deruti, och gick omkring med den. Bidragen föllo rikeligen ut, Pappa Beeresford öfwerträffade alla, ty han gaf 30 guineer och inbjöd Familjen, att på lifstid antaga syßelsättning och underhåll på en af hans Fabriker. Derpå skyndade han ut, att lämna sin känsla fritt lopp, och gret under den milda middagshimmelen. Alla suto åter till bords, äfwen den fattiga familjen; blott den förändringen war skedd, att Sir Mortimer bytt om plats; ty han satt nu tätt bredwid Julie. Att än mer öka hennes förlägenhet, inkom fadren plötsligen, omfamnade henne, och ropade högt: Ni ser här någon ting helt nytt; En far, som ber sin dotter om tillgift: älskade Julie, jag war orättwis emot dig, hård, grym. Förlåt, omfamna mig, ty genom dig är jag nu först blifwen en lycklig menniska.

Stumt men ömt omfamnade de ännu hwarann,

Då Sir Homnen utropade: Aj Aj, Beeresford, än en scene? Jag höll Eder ej för så känslofull!

Hastigt swarade Pappa Beeresford: „nu är ordningen hos mig att också berätta min historia. Förskräckligt mycket har min dotter förnedrat och förolämpat mig: att äfwen genom hennes yttre ära sällskapet, skickade jag henne 20 guineer, för hwilka hon borde köpa en länge efterlängtad Sammetsklädning, som förut syntes mig litet för dyr. Föreställ Eder nu alla min förundran och förargelse, då hon hitkom i det der gamla schabraket. Hade jag icke skäl att låta henne känna hela tyngden af min förtrytelse? Men nu — ack huru wäl äro icke guineerne anwände?"

„Skratta Ni, Sir Homnen, åt min känsla! Jag är stoltare öfwer min flicka i denna klädnad, än om hon prålade i Guld och ädla Stenar."

„Ja Beeresford, sade Sir Mortimer, denna gamla klädning har Miß Julie förwandlat i en ärekläding. Låtom oß dricka till en flickas beröm, som segrade öfwer sig sjelf, då hon för medlidandets känsla uppoffrade fängångs glädje!"

Salen klingade wid denna Toast, men många flickor beto sig i läpparne af förargelse, och Miß Traceys yttrade till sin granne, att Sir Mortimer wore en obräglig fantast.

Sällskapet åtskildes, för att sednare på qwällen förenas till bal och aftonmåltid. Familjer och wänner utsökte sig enskilta rum till wederqweckelse och omklädning. Ehuru Julie för ingen del war hågad dertill, blef hennes hjerta dock så fullt, att hon önskade wara ensam med sin Far! Sir Mortimer försummade likwäl icke att åtminstone då beledsaga henne till det rum hon utwalt, och såg nu först till sin stora förundran, att Julies kinder började återfå en ljuf rodnad, hennes ögon woro klara och milda, leende, likt aftonstjernan på majhimmelen! Med wördnadsbjudande ord, kärlek i röst och öga, tog han afsked — för att göra en liten spatserritt. — Julie sökte så mycket som möjligt att protestera mot Pappa, men det hjelpte ej; han skref några rader, och skickade deßa med en ryttare till sin förste Bokhållare; „ty" sade han emedlertid „du får lof att dansa i afton, du måste wara glad och putsad, likt en KonungBrud? Följ blott denna gången min wilja, gör din far den lilla glädjen!" — kunde Julie längre säga nej? —

Den gamla Herrn behöfde någon wederqwickelse uppsökte sig en stilla hwiloplats, der han en timma kun de få slumra, för att till aftonens strapatser stärka sig genom angenäma drömmar; — Julie blef ensam. D tätt på hwarannan följande och wäxlande händelser och känslor, den förra sömnlösa natten, utgjöto äfwen öf wer hennes weka lemmar matthet. Hon stöt för regeln lät gardinen falla ner, och slumrade ljuft öfwer till drömmens rike. —

Skall jag berätta, hwad hon drömde? Skall jag berätta, såsom hon sjelf tillstått för mig? Rätt gerna, om blott min pennas fjedrar kunde häfwa och sänka sig så som hennes ögonbryn, om detta blad kunde lika lif ligt rodna som hennes kinder — om mina ord förmådde så melodiskt efterapa klangen af hennes wackra röst! Allt så förnöjer jag mig nu med att blott säga, det hon drömde, hwad 18 års flickor pläga drömma; uppwaknade efter 2:ne timmars ro långt skönare och mycket gladare, än då hon somnat. — Ännu war hennes far icke der, hon öppnade dörren, skådade ut i den sköna aftonen Solen gick ner, den wackra kärlekens stjerna wandrade klar framför sin moders bana, hwilken sednare redan ur östern höjde sig öfwer Oceanen, och blyg för Solens purpur, ha-

de, tills den förswunnit, inswept sig uti ett täckt molnslor – Julie blef i ensamheten underlig till mods, hennes Genius förde henne till en guitarr, som stod uti ett hörn; i Glovers herrligt beskrifna Leonidas' afsked från sin familj, uttömde hon alla sina ömma känslor. Om hon warit skald! skulle i en sådan sinnesstämning, Sången om Landet, där Citronen wäxer, säkert lyckats henne. – "Bravo, Julie: ropade pappa i dörren, då hon slutat, och himmelsk! ropade Sir Mortimer, som stod bredwid honom, bärande en stor packa under armen. Det goda barnet förskräcktes litet af fadrens röst, och kände ett besynnerligt bäfwande i alla lemmar wid Sir Mortimers åsyn, trodde sig ännu drömmande, ty just en sådan bild syntes henne uti drömmen! Beeresford lemnade henne ej mycken tid till eftertanka, han ropade sin James, hwilken hastigt instapplade med en fruntimerstoilette och en stor pappask, samt lemnade straxt åter rummet. „Här min söta flicka, sade fadren i det han öppnade asken, är balklädning, coeffür, band, nålar, skor — allt, allt — inga inwändningar — war tyst och kläd på dig, af kärlek till din gamla far! Nå, Sir Mortimer! Ni tiger, jag trodde — Sir Mortimer rodnade öfwer hela ansigtet, tog sakta med handen i sin packe, uppdrog en bouquette, bestående af en hwit och

twänne röda törnrosor, räckte dem bäfwande åt Julie. — „Törnrosor äro wårens stoder," inföll Herr Beeresford, „tag du emot dem, och sätt dem på dig i dag, Sir Mortimer menar wäl dermed." — Derpå framtog han den länge förwarade kedjan med diamantstjernan, sköt den rörd öfwer den förwånades hufwud med deßa ord: „Emottag denna kedja, bär den till åminnelse af den dag, som gjort din far lycklig! Skåda i deßa stenar mina och dina tårar, samt den fattiga familjens, som ditt goda hjerta gjort till en glädjens stjerna, måtte den alltid klar förelysa dig på lifwets wäg! Må du alltid erinra dig, att det endast är dygden som adlar, och ett rent hjerta, som förmår att göra menniskan lycklig!" — Ömt bortkysste han hennes tårar, tryckte med wärma Sir Mortimers hand, och sade: „Wi lämna dig nu, Julie lilla, kläd på dig, och så snart du är färdig, låt oß weta det, på det wi må kunna ledsaga dig dit öfwer." — Snart war klädseln gjord, och spegeln försäkrade henne, att hon war långt skönare än denna morgon, och mycket mer än de — så långt tänkte hon högt — det öfriga, som brister, må de söta flickorne ersätta sig sjelfwe. Då hon, betagen af främmande känsler, trädde wid Sir Mortimers hand in i salen, woro redan alla församlade, ochur hwarje munn hördes upprigtiga eller hycklade toner af förundran. Nu

sjöng hon romancer, och rörde allas hjertan, ty tonerne kommo ur själen. — Hon dansade likt en fée med förtrollande behag; Sir Mortimer war hennes Cavalier, strålen af hans kärleksfordrande ögon upplifwade och styrkte hela hennes kropp. Under måltiden war hon wänligheten sjelf; qwickhet och skarpsinnighet flöto öfwer hennes sköna läppar, ty Sir Mortimer underhöll sig med henne, och i en öfwerflödande munterhet pocaliserade pappa Beeresford wid hennes sida, skämtande med de unga flickorna. Åfwen här besannades Rosnes trollkraft, ty likt Cendrillon sittande bredwid Prinsen, midt emot sina systrar, satt nu Julie wid Mortimers sida, midt emot sällskapets öfriga flickor.

Med natten slutades festen, och morgonsolen kallade sällskapet till uppbrott. Pappa Beeresford kunde icke undwika att begära tystnad, och berätta, hur artig Sir Mortimer warit, då han ridit trenne mils wäg, för att till balen hämta blommor åt Julie, och — tacksamheten uppfordrade honom, att fira denna dagens åminnelse; han bjuder alltså hela sällskapet till sig den 1:sta Maj för att fira Törnrosfesten.

Sir Mortimer trafwade bredwid wagnen, som hyste

Herr Beeresford och hans dotter. Rosenfesten d. 1 Maj blef förmälningsdagen. Lyckligt lefde detta par i ett långt wälsignadt äktenskap. Pappa Beeresford blef den mäst wälgörande och wänliga man i hela nejden, som ännu wälsignar hans minne. Den röda och swarta sammetsklädningen gå än i dag i arf från slägte till slägte, såsom en skön familj-åminnelse. Will en flicka blifwa fästfäng, så wisar modren henne den röda klädningen sägandes: „Barn, komi häg, att qwinnans högsta bestämmelse icke består i grannlåt och nöjen!" Är det en högtidsdag, en födelsedag, förlofning eller barndop, så blir den swarta klädningen och den gyllne tårestjernan prydligt framsatte, och den äldsta af familjen utsäger högtidligen deßa ord: Mins eder Stammoder! Erindren eder alltid hennes dygder, lär en att umbära, såsom hon umbar, och I skolen njuta samma rena jordiska lycka, som denna klädning skänkte henne.

Don Juan.

En fabelaktig händelse, som tilldragit sig med en resande Enthusiast.

Af

E. T. A. Hoffmann.

Öfwersättning.

Ett genomträngande forl, det gälla ropet: Spektaklet börjar! väckte mig ur en stilla slummer, i hwilken jag war försunken. Baser brumma om hwarandra — ett pukslag — trumpetstötar — ett klart A uthållet på hoboen — Violiner falla in: jag gnuggar mina ögon. Skulle den alltid beställsamma Satan under rus...? — Nej! Jag befinner mig i kammaren på Hotelet, der jag halft sönderskakad steg af i går aftons. Rakt öfwer min näsa hänger den stätliga toffen till klockströngen; jag rycker häftigt på den. Källarmästaren kommer.

"Men i Himlens namn, hwad skall den konfusa musiken här bredwid mig betyda? ger man då Concert här i huset?"

"Ers Excellens — (Jag hade om middagen druckit Champagne wid wärdshusbordet) Ers Excellens wet kanske ännu icke, att detta Hotel är förenadt med Theatern? Denna Tapetdörr förer till en liten corridor, från hwilken man directe kommer i N:o 23, lögen för främmande."

„Hwad? Theater? Främlingslöge?"

„Ja en liten främlingslöge för två högst tre personer, endast för förnäma Herrar, helt grön tapetserad, med gallerfönster, tätt wid theatern! Om Ers Excellens befaller? Wi föra i dag opp Don Juan af den berömda Herr Mozart från Wien. Entréen föra wi opp i räkningen."

Det sista sade han, i det han redan öppnade Logedörren; så raskt hade jag wid ordet Don Juan ilat genom Tapetdörren i corridoren. Huset war för den medelmåttiga staden rymligt, smakfullt decoreradt och glänsande eclaireradt. Loge och parterre woro fullträngde. De första accorderna af Ouverturen öfwertygade mig, att en alldeles förträfflig Orchester skulle förskaffa mig den härligaste njutning af detta Mästarwerk, om de sjungande blott bidrogo det minsta. I Andante grep mig rysningen af det förfärliga, underjordiska regno all pianto; fasawäckande aningar om det förskräckliga uppfyllde min själ. Som en högljudd hädelse klang för mig den jublande Fanfaren i sjunde takten af Allegro. Jag såg eldröda Demoner ur djup natt utsträcka sina glödande klor efter glada menniskors lif, som sorglösa dansade på en bottenlös afgrunds tunna betäckning. Klart trädde för min själs öga menniskonaturens conflict med okända förfärliga makter, som, bespejande deß förderf, omwäfwa den. Ändteligen lugnar stormen. Rideauen flyger opp. Ruskig och mißlynt, höljd

i sin mantel, träder Leporello i mörka natten fram från Pavillonen. Notte e giorno faticar — Således Italiensk? Här i en Tysk Stad Italiensk? Ah che piacere? Jag skall höra alla Recitativer, allt, så som den stora Mästaren tänkte och uppfattade det i sin själ! Då störtar Don Juan ut; efter honom Donna Anna fasthållande den brottslige wid kappan. Hwilket utseende! Hon kunde wara längre, spensligare wärt, hennes gång mera majestätisk; men hwilket hufwud! Ögon, från hwilka Kärlek, Hat, Förtwiflan kastade, liksom från en brännpunkt, en strålpyramid af blixtrande gnistor, som, likt grekisk eld, outsläckligt genombränna det Innersta! I wågformiga ringlar flägtade kring halsen det mörka hårets upplösta flätor; den hwita nattklädningen blottade förrädiskt alldrig utan fara skådade behag. Sönderslitet af den fasliga gerningen spritter hjertat i wåldsamma slag — — Och nu — hwilken röst! Non sperar se non m'uccidi. — Genom Instrumenternas storm ljunga som glödande blixtar de ur etherisk metall gjutna toner! Fåfängt söker Don Juan slita sig lös — Männ' han då will det? Hwarföre stöter han icke med kraftig hand bort qwinnan och flyr? Gör brottet honom kraftlös, eller är det striden i hans inre emellan Hat och Kärlek, som beröfwar honom mod och styrka? Den gamla Pappa har med lifwet pliktat för sin dårskap att i mörkret anfalla den kraftfulla motståndaren. Don Juan och Leporello träda under ett reciterande samtal längre fram på avantscenen. Don Juan wecklar

sig ur kappan och står der präktigt klädd i rödt utskuret sammet med silfwerbroderi. — En kraftig, herrlig gestalt. Ansigtet är manligt skönt; en hög näsa, genomträngande ögon, wekt formade läppar. Ett besynnerligt spel med en pannmuskel öfwer ögonbrynen åstadkommer något af Mephistopheles i hans physiognomie, hwilket, utan att beröfwa ansigtet deß skönhet, wäcker en owilkorlig rysning. Det är, som kunde han öfwa Skallerormens magiska konst; det är, som kunde de, hwilka hans blick en gång träffat, icke mer befrias från honom, utan måste, drifna af en hemsk kraft, sjelfwa fullända sitt förderf. Lång och mager, i röd och hwit randig wäst, liten röd kappa, hwit hatt med röda plymer trippar Leporello kring honom. I hans ansigtsdrag blanda sig sällsamt uttryck af godhjertenhet, skälmskhet, lystnad och ironiserande fräckhet. De swarta ögonbrynen sticka sällsamt af mot det gråa håret och skägget. Man märker, att den gamla skälmen förtjenar att wara Don Juans biträdande tjenare. Lyckligt äro de flydde öfwer muren — Facklor — Donna Anna och Don Ottavio synas. En sirlig, putsad, liten nätt herre, högst 21 år. Såsom Annas brudgum bodde han sannolikt i huset, efter man så hastigt kunde tillkalla honom; om han wid det första larmet, som han säkert hörde, ilat till hjelp, hade han kanske kunnat rädda Fadren, men han måste först putsa sig och torde i allmänhet ej gärna wåga sig ut om natten — "Ma gual mai s'offre, o dei, spectaculo funesto agli occhi miei. —„ Mer än förtwiflan

öfwer det grufliga brottet ligger i detta Recitativs och denna Duetts fasansfulla, hjertslitande toner. Det är icke ensamt Don Juans wåldsamma förgripelse, hwilken blott hotar honom med förderf, men ger Fadren döden, som från det ångestfulla bröstet utpreßar deßa toner; endast en förstörande, dödande inre strid kan frambringa dem.

Den långa magra Donna Elvira, med synbara spår af en stor men förwißnad skönhet, höll just på att förebrå Don Juan den Förrädaren: Tu nido d'inganni, och den medlidsamme Leporello anmärkte ganska träffande: parla come un libro slampato, då jag trodde mig märka någon bredwid eller bakom mig. Lätt kunde man hafwa öppnat Logedörren bakom mig och smugit sig in; detta for mig som ett stygn genom hjertat. Jag war så lycklig af att wara ensam i Logen för att med alla känslans organer liksom med polyparmar omfatta det så fullkomligt gifna mästerstycket, och införliswa det med mitt inre! Ett enda ord, som deßutom kunnat wara enfaldigt, hade på ett wåldsamt sätt stört mig i detta herrliga moment af poetisk-musikalisk hänryckning! Jag beslöt att taga alldeles ingen notis om min granne, utan helt och hållet fördjupad i framställningen undwika hwarje ord, hwarje blick. Med hufwudet stödt mot handen, ryggen wänd åt min granne, war jag försänkt i åskådning. Fortgången af representation swarade mot den förträffliga början. Den lilla lystna kärliga Zerlina tröstade den god-

findte tölpen Masetto med rätt föta toner och wisor. Don Juan uttalade helt öppet sitt inre förstörda wäsende, sitt hån öfwer de småaktiga menniskorna, uppställde kring honom endast för hans nöje att förderfwande ingripa i deras kraftlösa sträfwanden och wandel i den wilda arian: Fin ch'han dal vino. Wäldsammare än hittils sammandrog sig då Pann-Muskeln. Maskerna synas. Deras Terzett är en hön, som i rena glänsande strålar uppstiger till himlen. Nu flyger mellanrideauen opp. Då går det lustigt till. Pokaler klinga och i ett glatt hwimmel blanda sig Bönder och alla slags masker om hwarandra, dem Don Juans fest ditlockat. — Nu komma de tre till hämd sammanswurna. Allt blir högtidligare tills dansen begynnes. Zerlina blir räddad, och i den kraftigt dundrande finalen träder D. Juan med draget swärd modigt sina fiender till mötes. Han slår paradwärjan ur handen på brudgummen, och banar sig wäg genom det dåliga packet, hwilket han kastar om hwartannat, liksom den tappre Roland Tyrannen Cymorks armée, så att alla pußlustigt tumla om hwarandra.

Redan ofta trodde jag mig hafwa känt tätt bakom mig en lätt warm andedrägt, hafwa hört fraset af en sidenklädning; detta lät mig wäl ana ett fruntimmers närwaro, men helt och hållet försunken i den poetiska werld, som operan för mig öppnat, gaf jag icke akt derpå. Nu då rideauen fallit, såg jag efter min granne. Nej! inga ord uttrycka min förwåning. Donna An-

na helt och hållet i den costum, som jag nyß sett henne på Theatern, stod bakom mig och rigtade på mig en genomträngande blick från sitt själfulla öga. Helt mållös stirrade jag på henne. Hennes mun (så syntes det mig) drog sig till ett lätt ironiskt löje, i hwilket jag speglade mig och såg min löjliga figur. Jag kände nödwändigheten af att tilltala henne, och kunde dock icke röra den af förwåning, ja jag kan nästan säga, den af förskräckelse förlamade tungan. Slutligen undsluppo mig nästan owillkorligen de orden "Hur är det möjligt att se Er här?" hwartill hon strax på den renaste Toskanska swarade, att om jag icke förstode och talade Italienska måste hon umbära nöjet af ett samtal med mig, emedan hon icke talade något annat språk. De ljufwa orden klungo som sång. — Under det hon talte höjde sig uttrycket i det mörkblåa ögat, och hwarje strålande blixt derur gjöt en eldström i mitt inre, af hwilken alla pulsar slogo starkare, alla fibrer darrade. Det war otwiswelacktigt Donna Anna.

Det föll mig icke in att öfwerwäga möjligheten hur hon på en gång kunde wara på Theatern och i min löge. Såsom den lyckliga drömmen förbinder det sällsammaste, och en from tro förstår det öfwersinnliga och otwunget förenar det med lifwets så kallade naturliga phenomen; så räkade jag wid den underbara qwinnans sida i ett slags sommanbulism, under hwilken jag urskiljde de hemliga förhållanden, som så innerligt förbant mig med henne, att hon till och med wid sitt

uppträdande på theatern icke hade kunnat wika ifrån mig. Huru gerna gåfwe jag icke dig, min Theodor, del af det märkwärdiga samtalet, som nu begynte emellan Signoran och mig, men då jag på Tyska will uppskrifwa hwad hon sade, finner jag hwarje ord styft och matt, hwarje uttryck stelt att beteckna, det hon på Toskanska sade lätt och med behag.

Under det hon talte öfwer Don Juan och sin röl, war det som öppnade sig nu först för mig detta mästarwerks djup, och jag kunde se in i det och tydligt fatta en främmande werlds fantastiska uppenbarelser. Hon sade, att hennes hela lif är musik, och att hon ofta tror sig, under det hon sjunger, begripa mycket, i det Inre hemlighetsfullt tillslutet, som inga ord kunna uttrycka: "Ja, jag begriper det då så wäl" fortfor hon med brinnande ögon och hög röst, "men omkring mig blir allt dödt och kallt, och under det man applauderar en swår roulad, ett lyckligt manér, gripa iskalla händer i mitt glödande hjerta.

Men du — du förstår mig: ty jag wet, att också för dig det underbara romantiska land öppnats, der tonerna i himmelsk förtrollning bo."

„Huru, du herrliga, underbara qwinna — du — skulle känna mig?"

„Framgick icke ur ditt innerste den ewigt trängtande

kärlekens förtrollade wanfinne i ***s rol i din nyaste opera? Jag har förstått dig; din själ har i sången öppnat sig för mig. Ja, (här nämnde hon mit förnamn) jag har sjungit Dig, liksom dina Melodier äro Jag!"

Theater-klockan ringde; en hastig rodnad flög öfwer D. Annas osminkade ansigte, hon for med handen till hjertat, liksom kände hon en plötslig smärta, och i det hon sakta sade: „Olyckliga Anna, nu kommer din förfärligaste stund" — war hon förswunnen ur logen.

Den första akten hade hänryckt mig, men efter det underbara uppträdet werkade nu musiken på ett helt annat sällsamt sätt. Det war som en längesedan lofwad fullbordan af den skönaste dröm ur en annan werld nu werkligen ingick i lifwet, som om den tjusta själens hemligaste aningar wore fasttrollade i tonerna och måste der sällsamt forma sig till underbara bekännelser. I D. Annas rol kände jag mig darra i drucken wällust af en ljuf, warm flägt, som öfwerfor mig; owilkorligt tillslöto sig mina ögon, och en glödande kyss tyckte bränna på mina läppar! men kyssen war en liksom af ewigt förstande trånad länge uthållen ton.

Finalen stormar i oförskämd glättighet — Eia la mensa é preparati! Don Juan sitter smekande emellan twenne flickor, och uppdrog den ena korken efter den andra, för att lemna de hermetiskt inneslutna brusande andar

fritt wälde öfwer sig. Det war ett litet smalt rum med ett stort göthiskt fönster i fonden, genom hwilket man såg ut i natten. Redan under det Elvira erinrar den Otrogne om sina eder, såg man ofta blixtar genom fönstret och hör det dofwa mullret af det annalkande owädret. Slutligen det wåldsamma klappandet. Elvira, Flickorna fly — och wid den underjordiska andewerldens förskräckliga accorder inträder den wäldiga Marmorkolos, mot hwilken D. Juan står pygmeisk der. Jorden darrar under Jättens dånande steg. D. Juan ropar genom stormen, genom dundret, genom Demonernas tjut sitt förfärliga: No! Hans undergångstimme är slagen -- statuen försvinner -- Ett tjockt qwalm fyller rummet, derur utweckla sig ryskliga larfwer. I helwetets qwal wrider sig Don Juan, som man då och då blir warse bland Demonerna. En explosion såsom om tusende blixtar slogo ned. Don Juan, Demonerna äro försvunna, man wet icke huru! Leporello ligger wanmägtig i ett hörn af rummet. Huru wälgörande wer, kar nu åsynen af de andra personerna, hwilka förgäfwes söka Don Juan, af underjordiska magter undandragen den jordiska hämnden. Det är, som skulle man nu först undsluppit de underjordiska magternas fasanswärda krets. Donna Anna blir synlig, helt förändrad. En dödsblekhet öfwerdrog hennes ansigte, ögonen slocknade, rösten darrande och ojämn; men just derigenom af hjertslitande werkan i den lilla Duetten med den söta Brudgummen, som nu, sedan Himlen lyckligt befriat honom från det farliga hämdefallet, strax will hålla bröllopp.

Fugachören hade rundat till ett helt detta herrliga werk, och jag ilade i den mäst exalterade sinnesstämning, som jag nånsin warit, på min kammare. Källarmästaren kallade mig till wärdshusbordet, och jag följde honom mekaniskt. Sällskapet war för meßans skull lysande, och dagens representation af D. Juan talämnet. Man berömde i allmänhet Italienarne och det ingripande i deras spel. Dock wisade små anmärkningar, som här och der skälmskt framkastades, att wäl ingen ens anade den djupare betydelsen i denna, den första bland alla operor. Don Ottavio' hade wunnit mycket bifall. Donna Anna förekom en af sällskapet för mycket paßionerad; man måste, mente han, på Theatern beskedligt moderera sig och undwika det för häftigt skakande. Berättelsen om öfwerfallet hade ordenteligen consternerat honom. Härwid tog han sig en pris snus och såg så obeskriftligt dumklok på sin granne, som påstod att Italienskan för öfrigt war en rätt skön qwinna, endast något för omsorgsfull i sin klädsel och grannlåt; just i samma scen hade en hårlock sluppit opp och beskuggat halfprofilen. Nu började en annan sakta gnola: Fin ch' han dal vino, hwarpå en Dam anmärkte, att hon war minst nöjd med D. Juan. Italienaren hade warit för mycket dyster, för mycket alfwarsam, och hade öfwerhufwud icke gifwit den frivola lustiga caracteren lätt nog. Den sista explosionen blef mycket berömd. Mätt af sladder, ilade jag på min Kammare.

I Främlingslögen N:o 23.

Det blef mig för trångt, för qwalmigt i den täppta kammaren! -- Kring midnatten trodde jag mig höra din röst, min Theodor. Du uttalte tydligt mitt namn, och det syntes mig, som tapetdörren rördes. Hwad hindrar mig att än en gång beträda stället för mitt underbara äfwentyr. Kanske ser jag dig och henne, som uppfyller mitt hela wäsende. Huru lätt är det icke att flytta dit det lilla bordet - två ljus - skriftyg! Källarmästaren söker mig med den beställda punchen. Han finner Kammaren tom, tapetdörren öppen, han följer mig och ser på mig med frågande blickar. På min wink sätter han drycken på bordet och aflägsnar sig, i det han än en gång ser sig om med en fråga på tungan. Jag wände honom ryggen och lutade mig öfwer lögekanten. Betraktande det öde huset, hwars architektur, magiskt upplyst af mina bägge ljus, hemskt och spökligt framskymtade i underliga reflexer. Rideauen rördes af det genom huset hwinande luftdraget. Huru, om den nu skulle rulla opp? Om Donna Anna, ängslad af widriga larfwer, skulle synas? -- Donna Anna! ropade jag owillkorligt. Ljudet bortdog i det öde rummet, men Instrumenternas andar i Orchestern waknade — en underbar ton dallrar opp, det är som susade ännu ifrån dem det älskade namnet. Jag kan ej undgå en hemlig rysning, men wälgörande genombäfwar den mina nerfwer.

Jag blir herre öfwer min sinnesstämning, och kän-

ner mig i stånd att åtminstone antyda för dig, min Theodor, huru jag nu först trodde mig fatta den gudomliga Mästarens herrliga werk i deß djupa Characteristik. — Endast Skalden förstår Skalden; endast ett romantiskt sinne kan känna det romantiska; endast den poetiskt exalterade Anden, som i midten af Templet inwigdes, kan förstå, hwad den inwigde uttalat i ingifwelsens stund. Betraktar man poemet (Don Juan), utan att ge det en djupare betydelse, och endast har afseende på det historiska, så kan man knapt begripa, huru Mozart kunde tänka och dikta en sådan Musik till det. En Bonvivant, som älskar win och flickor öfwer all mått, som öfwerdådigt bjuder till sitt muntra bord marmormannen, såsom representant af den gamle fadren, den han stack ned wid förswaret af sitt eget lif. Häri ligger i sanning icke mycket poetiskt, och upprigtigt sagdt är en sådan menniska wäl icke wärd, att de underjordiska magterna utmärka honom till ett särdeles kabinetts-stycke för helfwetet, att marmormannen, lifwad af den förklarades ande, beswärar sig att stiga af hästen, för att förmana syndaren till bot i hans sista ögonblick, att slutligen den Onde utskickar sina bästa gesäller för att på det hiskligaste sätt föranstalta transporten till sitt rike.

Tro mig, Theodor, naturen utrustade Don Juan såsom det käraste bland sina skötbarn, med alt det som höjer menniskan till närmare förwandtskap med det Gudomliga öfwer den wanliga trosen, öfwer Fabriks-arbetena, som blifwit från werkstäderna utslungade som Nollor, hwilka

först måste få en täljare fram för sig, om de skola gälla något; detta bestämmer honom att segra, att herrska. En kraftig, herrlig kropp, en bildning, hwarur gnistor framstrålade, hwilka föllo i hjertat, och tände aningen om det högsta; ett djupt sinne, ett snabbt fattande förstånd. Men detta är den grufliga följden af syndafallet, att fienden behöll magt att utlura menniskan och utlägga snaror för henne, till och med i hennes sträfwande efter det högsta, hwari hennes gudomliga natur uppenbarar sig. Denna conflict emellan de gudomliga och demoniska krafterna alstrar begreppet om det jordiska, såsom den tillkämpade segern begreppet om det öfwerjordiska lifwet. Juan antändes af de anspråk på lifwet, dem hans kroppsliga och andliga organisation medförde, och en ewigt brännande längtan, af hwilken hans blod sjudande genomflöt ådrorna, dref honom att begärligt och rastlöst gripa efter jordlifwets skuggbilder, af hwilka han fåfängt hoppades tillfredsställelse.

Det ges wäl på jorden intet, som så uppstegrar menniskan i deß innersta wäsende, som kärleken; det är den som så hemlighetsfullt och så wåldsamt werkande förklarar wäsendets innersta elementer; hwad under således, att Don Juan hoppades i kärleken stilla den längtan, som sönderslet hans bröst, och att den Onde här kastade honom snaran om halsen. I Don Juans sinne uppstod genom arffiendens list den tanken, att det genom njutning redan kunde uppfyllas, hwilket blott såsom ett him-

melsk löfte bor i wårt bröst, och just är den oändliga trängtan, som sätter oß i omedelbart förhållande till det öfwerjordiska. Rastlös flyende från sköna qwinnor till skönare, njutande med den mäst brinnande låga, ända till afsmak, ända till förstörande yrsel deras behag, alltid troende sig bedragen, alltid wåntande att finna idealet för jordisk tillfredsställelse, måste D. Juan slutligen finna allt jordiskt lif mått och kallt, och i det han öfwerhufwud föraktade det, uppretades han mot den bild af lifwet, som han ansett för den högsta, men som så bittert gäckat honom. Hwarje njutning af qwinna war nu icke mer tillfredsställande för hans sinnlighet, utan ett ilskefullt hån emot naturen och Skaparen. Djupt förakt för de wanliga åsigterna af lifwet, öfwer hwilka han kände sig höjd, och bitter spott öfwer de menniskor, som i den lyckliga kärleken, och i den derigenom införda borgerliga föreningen, kunde wänta om ock den minsta fyllnad af de önskningar, naturen fiendtligt inlagt i wåra bröst, dreswo honom att i synnerhet förstörande göra ingrepp i sådana förhållanden, och djerft uppträda mot det obekanta, ödeläggande wäsende, som syntes honom en hemsk trollmakt, hwilken med ilsken glädje dref ett grymt gyckel med deß hånande nycks ömkliga foster. Hwarje gång han förförde en älskad fästmö, hwarje wåldsamt slag, som i ett oändligt elände störtade älskandes lycka, war öfwer denna fiendtliga makt en herrlig triumf, som allt mer höjer honom öfwer det trånga lifwet — öfwer natu-

ren — öfwer Skaparen. — Han will också werkligen allt mer utöfwer lifwet, men endast för att nedstörta sig i Orcus. Annas förförande, med de derwid inträffande omständigheter är den högsta spets som han uppnår.

Donna Anna är som naturens högsta gunstling en motbild till D. Juan. Såsom han ursprungligen war en underbart kraftig herrlig man, så är hon en gudomlig qwinna, öfwer hwars rena sinne den Onde ingenting förmår. Alla helfwetets konster kunna endast jordiskt förderfwa henne. När Satan fulländat detta förderf, wägade helfwetet efter himlens beslut icke längre uppskjuta utförandet af sitt hämnarekall. D. Juan bjuder hänande den mördade Gubben in effigie till sitt lustiga gästabud, och den förklarade anden, som nu först genomskådade den fallna menniskan och förjer öfwer honom, försmår icke att i sin fruktanswärda gestalt mana honom till bättring. Men så förderfwadt, så sönderslitet är hans sinne, att icke en gång himlens salighet kastar en stråle af hopp i hans själ, och antänder hos honom ett bättre lif.

Säkert har du, min Theodor, fäst dig wid, att jag talat om Donna Annas förförande, och så wäl jag kan det denna stund, då ur sinnets djup framstörtande tankar och ideer swinga förbi orden, will jag i korthet säga dig, huru i Musiken, utan allt afseende på texten, hela förhållandet förekom mig, emellan de bägge i strid inbegripna naturer (Don Juan och Donna Anna).

Jag har redan sagt, att Anna är motbild till Don Juan. Huru, om hon hade warit af himlen bestämd, att låta D. Juan i kärleken, som genom Satans konster förderfwade honom, erfara sin inneboende gudomliga natur och undanrycka honom förtwiflan af sitt fåfänga sträfwande? Försent, på punkten af sitt högsta förderf såg han henne, och då kunde endast det djefwulska begäret att förderfwa henne intaga honom. — Räddad blef hon icke. — Då han flydde, war gerningen skedd. En öfwermenskligt sinnlighetseld, helfwetets lågor genomströmmade hennes innersta, och gjorde hwarje motstånd fruktlöst. Endast han, endast D. Juan kunde hos henne antända den wälluftiga yrsel, med hwilken hon omfamnade honom, som med helfwetiska andars öfwermäktiga, förstörande raseri syndade i sitt innersta. När han efter fulländad gerning wille fly, då grep henne med pinande qwal tanken på sitt förderf, likt ett gräsligt, dödspridande widunder. Hennes fars fall genom D. Juans hand, förbindelsen med den kalla, omanliga, hwardagliga Don Ottavio, som hon likwist en gång trodde sig älska, sjelfwa den i det innersta af hennes själ förtärande låga af en stormande kärlek, som uppflammade i ögonblicket af den högsta njutning, och nu brände som lågan af det dödande hatet. Allt detta sönderslet hennes bröst. Hon känner, att endast D. Juans död kan förskaffa lugn åt den af dödliga qwal ängslade själen; men detta lugn är hennes egen jordiska undergång. Hon uppfordrar derföre

upphörligt sin iskalla brudgum till hämnd. Hon förföljer sjelf förrädaren, och först då, när de underjordiska makterna nedryckt honom i Orcus, blir hon lugnare — för den giftasssjuka brudgummen kan hon blott icke gewika: Lascia, o caro, un anno ancora, all sfogo del mio cor! Hon skall icke öfwerlefwa detta år. Don Ottavio skall alldrig omfamna den, som ett fromt sinne räddade från att bli Satans inwigda brud.

Huru i igt kände jag i djupet af min själ allt detta i de första accorder af det hjertslitande recitativet och berättelsen om det nattliga öfwerfallet. Till och med Donna Annas scen i 2:dra akten. Crudele, som ytligt betraktad, endast hänför sig på Don Ottavio, förråder i hemliga toner det underbara samband med denna inre, all jordisk lycka förtärande själsstämning.

Skalden antyder detta liksom omedwetet i de besynnerligt framkastade orden:

forse un giorno il cielo ancora sentira pietà di mi! — —

Klockan slår tu! En warm elektrisk slägt smyger öfwer mig. — Jag känner en swag doft af de fina Italienska parfumer, som i går först låto mig ana min granne; jag fattas af en salig känsla, som jag endast i Toner tror mig kunna uttala. Luften hwiner häftigare genom huset Strängarne på Clavecinen i orchestern susa. —

Himmel! — — Som från ett widt aflägset fjerran, buren på en ljuflig orchesters swällande toners wingar, tror jag mig höra Annas röst: Non mi dir bell' idol mio! — — — Öppna dig, du aflägsna obekanta andewerld — du härlighetsfulla Dchinnistan, der en outsäglig himmelsk smärta, såsom den obeskrifligaste fröjd öfwer all mått uppfyller för den förtjusta själen allt på jorden lofwadt. Låt mig inträda i kretsen af dina saliga bilder! Må drömmen, som du utkorat än till fasawäckande än till glädjande budskap åt menniskorna, — må den, när sömnen fängslar kroppen i bly-band, föra min ande till de etheriska fälten.

Samtal wid middagsbordet på Wärdshuset såsom tillägg.

Klok man med Dosa, starkt knackande på locket. Det är dock fatalt, att wi nu mera ej få höra någon duglig Opera; men det kommer af det förargliga öfwerdrifwandet.

Mulatt-Ansigte. Ja, ja! Jag har ofta nog sagt henne det. I Donna Annas rôl griper hon sig ordentligen an. I går war hon alldeles som besatt! Under hela mellanakten skall hon hafwa legat i wanmakt; i den der scen i andra Akten hade hon till och med nerfanfall.

Obetydling. Korß! Hwad säger ni?

Mulatt-Ansigte. Nå ja! Nerfanfall, och kunde ändå icke förmås att lämna Theatern.

Jag. För himmelens skuld, anfallen woro wäl icke farliga? Wi få wäl snart åter höra Signoran.

Kloka man med dosan, i det han tar en pris. Swärligen, ty Signoran har i natt klockan precist tu aflidit.

books2ebooks.eu

www.books2ebooks.eu

e-böcker från ditt bibliotek av

eBooks on Demand

digitaliserad av

Kungliga Biblioteket

National Library of Sweden